

Pedo's: van een moderne heksenjacht naar een evenwichtige benadering

Caroline Huls en Jan Brouwer*

Pedofielen en pedoseksuelen worden – ten onrechte – nog al eens over een kam geschoren. Pedofilie is een geaardheid en heeft niets met gedrag te maken. Een pedoseksueel pleegt strafbare handelingen met kinderen jonger dan 16 jaar. Als hij na zijn detentie terugkeert in de maatschappij veroorzaakt dit vaak grote onrust. Hij wordt bedreigd, weggepest en soms zelfs dood gewenst. Enerzijds bestaat er begrip voor verontruste buurtbewoners, anderzijds mag deze angst niet ontaarden in een heksenjacht.

1 Inleiding

Nederland telt naar schatting 70.000 mannelijke pedofielen.¹ Slechts een gering percentage van hen is pedoseksueel. Toch liggen ook pedofielen tegenwoordig zwaar onder vuur. Openlijk verklaren dat je pedofiel bent, staat gelijk aan jezelf vogelvrij verklaren. Zelfs de schijn van pedofilie veroorzaakt al een heksenjacht.² Dat lag dertig jaar geleden volledig anders. Toen kon de Vereniging Martijn in alle rust worden opgericht. Nu loopt er een zaak bij de Hoge Raad waarin het Openbaar Ministerie verzoekt om een verbod en ontbinding van de vereniging (§2).

Jaarlijks keren er ruim 30.000 gestraften uit detentie terug in de samenleving.³ Onder hen bevinden zich moordenaars, terroristen, grafschenders en pyromanen. Nergens maken burgers meer ophef over dan om de terugkeer van een pedoseksueel. Veelal zijn het de bewoners in de directe omgeving van een pedoseksueel die de burgemeester zwaar onder druk zetten ofwel om zijn terugkeer te beletten ofwel om hem voorwaarden op te leggen. Soms gaat de burgemeester over tot actie, maar een hem hierop toegesneden bevoegdheid ontbreekt echter. Uit pure wanhoop grijpt een burgemeester nog wel eens naar een openbare-ordebevoegdheid, ook al kan dit tot een schadevergoedingsplicht leiden (§3).

Moet hiervoor een specifieke bevoegdheid voor burgemeesters worden gecreëerd? Wij bepleiten dat dat niet hoeft en wel om verschillende redenen. Ten eerste is het strafrechtelijke arsenaal van instrumenten recentelijk fors uitgebreid (§4). Ten tweede zou de burgemeester gebruik kunnen maken van de collectieve vorderingsbevoegdheid in artikel 3:305b BW om via de burgerlijke rechter voorwaarden af te dwingen (§5).

2 Verbod Vereniging van pedofielen

De Vereniging Martijn bestaat sinds 1982. Haar statutaire doel is het bespreekbaar maken van en het streven naar een wettelijke en maatschappelijke acceptatie van ouderen-

---

* C.E. Huls is docente aan de Rijksuniversiteit Groningen en onderzoeker bij het Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, waarvan J.G. Brouwer hoogleraar-directeur is.

¹ Dit is een conservatieve schatting, zie www.efp.nl/web/images/uploads/PDF_bestanden/2012/verslag_studiebijeenkomst_pedofilie_28_maart_2012.pdf. Over pedofilie bij vrouwen zijn geen gegevens bekend.

² Onlangs werd in Engeland een vermeende pedofiel door buurtgenoten vermoord en in Harderwijk vielen vier 'pedojagers' een woning van een onschuldige familie binnen.

www.volkskrant.nl/vk/nl/2664/Nieuws/article/detail/3535403/2013/10/30/Moord-op-Britse-pedo-die-geen-pedofiel-bleek.dhtml en <http://nos.nl/artikel/580356-levenslang-voor-moord-op-pedofiel.html>.

³ P. Linckens & J. de Loeff, *Gevangeniswezen in getal 2008-2012*, Den Haag: DJI 2013, p. 41-42 en www.dji.nl/Organisatie/Organisatiestructuur/Sector%2DGevangeniswezen/.

jongerenrelaties. Ondanks de nadrukkelijke toevoeging ‘binnen de grenzen van de Nederlandse wet’, speelt sinds 2003 de vraag of Martijn een criminele organisatie is.

In 2011 concludeerde het Openbaar Ministerie Rotterdam dat dit niet het geval is. De strafbare handelingen van individuele leden zijn niet gepleegd in het kader van werkzaamheden voor de vereniging.⁴ In een door de ouders van een misbruikt kind aangespannen artikel 12 Sv-procedure besliste het gerechtshof evenzeer dat er geen reden is voor vervolging. Van uitlokking tot of van medeplichtigheid aan seksueel misbruik van hun kind – de dader zou zijn geadviseerd vanuit Martijn – was geen sprake.⁵

Eind 2011 verzoekt het Openbaar Ministerie echter om een civielrechtelijk verbod en ontbinding van Vereniging Martijn vanuit de gedachte dat haar werkzaamheden in strijd zijn met de openbare orde als bedoeld in artikel 2:20 BW. De Rechtbank Assen willigt dit verzoek in. Zij beschouwt het verheerlijken van seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen als werkzaamheden die inbreuk maken op de rechten van het kind.⁶ Het is een ongebruikelijk ruime uitleg van het begrip openbare orde. In de lagere rechtspraak van de laatste decennia werd een verbod slechts opgelegd in geval van een structureel patroon van strafbare feiten.⁷

Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden vernietigt deze beschikking in 2013. Het hof is evenzeer van mening dat het verheerlijken van dit soort seksuele relaties in strijd is met de openbare orde, maar oordeelt dat de maatschappij weerbaar genoeg is om zich tegen dergelijke verwerpelijke gedragingen en beweringen te kunnen verzetten.⁸

Binnenkort zal de Hoge Raad zich op verzoek van het Openbaar Ministerie over deze zaak moeten uitlaten. In het Hells Angels-arrest hield de cassatierechter de deur open voor een verbodsverklaring wegens niet-strafbare gedragingen.⁹ Een zodanig ruime interpretatie van het begrip openbare orde staat echter op zeer gespannen voet met de Grondwet vanwege de sinds 1983 gehanteerde beperkingensystematiek en bergt grote gevaren in zich voor het bestaansrecht van politieke partijen.¹⁰

De verenigingsvrijheid mag op grond van artikel 8 Grondwet slechts bij wet worden beperkt. De formele wetgever dient vast te stellen wanneer een vereniging kan worden verboden.¹¹ Door te verzuimen de rechter strikte criteria te verstrekken – openbare orde houdt immers geen enkele begrenzing in – heeft de wetgever de bevoegdheid in feite gedelegeerd aan de rechter in zijn functie als bestuurder. Dit is slechts anders indien de rechter het begrip ‘openbare orde’ invult met wettelijke verboden, zoals strafbare feiten. Een verbod dient om

---

⁴ www.om.nl/actueel/nieuws-persberichten/@155837/vereniging-martijn/.

⁵ Hof Leeuwarden 21 november 2011, ECLI:NL:GHLEE:2011:BU4940.

⁶ Rb. Assen 27 juni 2012, ECLI:NL:RBASS:2012:BW9477.

⁷ Rb. Almelo 31 augustus 2001, ECLI:NL:RBALM:2001:AD3265, Rb. Amsterdam 8 maart 1977, NJ 1978/281 (Nederlandse Volksunie) en Rb. Amsterdam 18 november 1998, NJ 1999/377 (Nationale Volkspartij/CP '86).

⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 2 april 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6041.

⁹ HR 26 juni 2009, ECLI:NL:HR2009:BI1124; de raad sprak van ‘strijd met de openbare orde’, zoals een ‘structurele situatie en cultuur van het begaan van strafbare feiten’.

¹⁰ J.D.A. den Tonkelaar, ‘Over het verbieden van een verboden rechtspersoon’, *NJB* 1983, p. 176. Zie hierover ook: D.J. Elzinga, *De politieke partij en het constitutionele recht* (diss. Utrecht), Nijmegen: Ars Aequi Libri 1982, p. 140-154 en J.A.O. Eskes, *Repressie van politieke bewegingen in Nederland: een juridisch-historische studie over het Nederlandse publiekrechtelijke verenigingsrecht gedurende het tijdvak 1798-1988*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1988, p. 315 en 316.

¹¹ *Kamerstukken II 1975/76*, 13872, 3, p. 38 (Nng Ia, p. 38).

die reden uitsluitend te worden opgelegd, indien een vereniging op structurele basis strafbare feiten pleegt.¹²

Voor deze uitleg bestaan overigens ten minste nog twee goede redenen. Ten eerste zou het een ongerijmdheid zijn als de rechter activiteiten van een collectief kan verbieden, die aan een individu zijn toegestaan. Een tweede reden is gelegen in de omstandigheid dat een verenigingsverbod zeer ingrijpend is. Vaak gaat het gepaard met het beknotten van andere grondrechten. Personen kunnen als groep bijvoorbeeld hun mening niet langer uiten om politieke invloed uit te oefenen. Ook daarom dient de rechter een verzoek van het Openbaar Ministerie slechts in zeldzame gevallen te honoreren. Niet voor niets eist artikel 11 lid 2 EVRM dat een verbod noodzakelijk is in een democratische samenleving. Met een criterium als ‘een structureel patroon van in de wet vastgelegde strafbare feiten’ wordt daaraan voldaan.

Indien Martijn opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft tot het plegen van misdrijven, maakt zij zich schuldig aan medeplichtigheid aan overtreding van de artikelen 244 en 245 Sr en is een verbod gerechtvaardigd. Is Martijn daarentegen een vereniging van lotgenoten, dan dient de rechter zich – ook in verband met artikel 1 Grondwet – verre te houden van een verbod.

3 Openbare-ordebevoegdheid burgemeester

Wanneer een pedoseksueel aan het eind van zijn detentie op het punt staat terug te keren in de maatschappij en de buurtbewoners zijn hiervan op de hoogte, dan ontstaat er veelal grote commotie. Men vormt actiecomités die de burgemeester als verantwoordelijke voor een veilige leefomgeving zwaar onder druk zetten. Maar wat kunnen burgemeesters doen? Kunnen zij meer doen dan het inzetten van extra politie en het in gesprek gaan met de pedoseksueel over eventuele voorwaarden?

De burgemeester van Eindhoven legde Sytze van der V. een gebiedsverbod op van onbepaalde duur voor de hele gemeente Eindhoven op basis van artikel 172 lid 3 Gemw,¹³ toen hij zich niet wilde houden aan de voorwaarden van de burgemeester.¹⁴ Deze lichte bevelsbevoegdheid is voor een gebiedsverbod van die duur en omvang echter geenszins toereikend. Het is daarom allerminst verwonderlijk dat de rechter de burgemeester in de bodemprocedure terugfluit.¹⁵ Overigens gebeurde dat niet op grond van misbruik van bevoegdheid, maar wegens disproportionaliteit tussen belang en maatregel. In een later

---

¹² J.G. Brouwer, ‘Niet-strafbare uitingen behoren niet strijdig te zijn met de openbare orde’, *NJB* 2013, p. 1082; anders: T. van der Ploeg, ‘Hoe moeilijk is het om een vereniging te verbieden?’, *NJB* 2013, p. 2808; zie ook G. Molier, ‘De Vereniging Martijn mag toch bestaan. Over scheiding van recht en moraal’, *NJB* 2013, p. 1502-1509 en T. van der Ploeg, ‘Hoe moeilijk is het om een vereniging – of andere rechtspersoon – te verbieden’, *NJB* 2012, p. 1094-1100.

¹³ Artikel 172 lid 3 Gemw luidt: ‘De burgemeester is bevoegd bij verstoring van de openbare orde of bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, de bevelen te geven die noodzakelijk te achten zijn voor de handhaving van de openbare orde.’

¹⁴ Toen Van der V. na 27 maanden gevangenisstraf voor ontucht met vier minderjarigen vrijkwam, liep er nog een cassatieverzoek. Volgens de toen geldende regelgeving kon het opgelegde reclasseringstoezicht niet worden uitgevoerd. De burgemeester wilde daarom een overeenkomst met Van der V. sluiten, waarin onder meer een gebiedsverbod en contactverbod stonden opgenomen; zie Rb. ‘s-Hertogenbosch 5 augustus 2010, *AB* 2010/304, r.o. 6.

¹⁵ Rb. ‘s-Hertogenbosch 5 augustus 2010, *AB* 2010/304. Van der V. is dan inmiddels ook al geconfronteerd met een gebiedsverbod voor onbepaalde tijd voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug; ook dat wordt vernietigd, in dit geval door de Rb. Utrecht (vzr.) 3 december 2009, ECLI:NL:RBUTR:2009:BK5246.

gevoerde civiele procedure wordt de gemeente ook nog eens veroordeeld tot het betalen van schadevergoeding voor het onrechtmatig opgelegde gebiedsverbod.¹⁶

Van der V. is vanaf dat moment opgejaagd wild, hij is nergens meer welkom en lijdt een zwervend bestaan. Aan het dan inmiddels in werking getreden reclasseringstoezicht kan hij zich niet onderwerpen met als gevolg dat hij alsnog zijn voorwaardelijke gevangenisstraf moet uitzitten.¹⁷

Kort na zijn vrijlating vordert hij tevergeefs een woning van de Staat der Nederlanden in een kort geding.¹⁸ Naar eigen zeggen beschikt hij nu – na een lange zoektocht – over een woning in Amsterdam.¹⁹ Niet bekend is echter of hij onder controle staat en of er behandeling plaatsvindt. Gedwongen hiertoe worden kan hij volgens de huidige regelgeving in elk geval niet, nu de voorwaardelijke straf is uitgewerkt.

4 Uitbreiding strafrecht

Sinds 1 april 2012 heeft de strafrechter in artikel 14c Sr expliciet de bevoegdheid om in het kader van een voorwaardelijke veroordeling de meest uiteenlopende voorwaarden op te leggen, waaronder een behandelingsverplichting, gebieds- en/of contactverbod, een meldplicht, huisarrest op bepaalde tijdstippen en elektronisch toezicht.²⁰ Op basis van per dezelfde datum ingevoerd artikel 38v Sr kan de rechter ook een gebieds- en/of contactverbod en een meldplicht als zelfstandige vrijheidsbeperkende maatregel opleggen voor twee jaren, ter beveiliging van de maatschappij of ter voorkoming van strafbare feiten.²¹

Door de gelijktijdige invoering van artikel 14e Sr kan een bijzondere voorwaarde in het kader van een voorwaardelijke veroordeling uitvoerbaar bij voorraad worden verklaard.²² Hierdoor kan een ongewenste situatie als die van Van der V. zich niet meer voordoen. Een delinquent moet zich al aan de bijzondere voorwaarde houden, nog voordat er een definitieve eindspraak is.

Het zijn allemaal voorwaarden en maatregelen die ook op pedoseksuelen toegepast kunnen worden. Deze maatregelen zijn echter tijdelijk. Vroeg of laat komt er een moment dat een pedoseksueel niet meer aan strafrechtelijke voorwaarden is gebonden. In die situatie ontstaat er gewild dan wel ongewild toch weer een verantwoordelijkheid voor de burgemeester.

5 Vorderingsbevoegdheid burgemeester

---

¹⁶ Hof 's-Hertogenbosch 5 maart 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:BZ3488.

¹⁷ Hof 's-Hertogenbosch 4 maart 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:BZ2872.

¹⁸ Rb. Den Haag 12 augustus 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:10154.

¹⁹ www.nrc.nl/nieuws/2013/10/29/sytze-van-der-v-heeft-woning-in-amsterdam/ en www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3540800/2013/11/07/Kans-verhuizing-Sytze-van-der-V-niet-groot.dhtml.

²⁰ Artikel 15a Sr bevat een soortgelijke bevoegdheid voor het Openbaar Ministerie, indien het overgaat tot voorwaardelijke invrijheidstelling. Zie de Wet van 17 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met wijzigingen van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling (*Stb.* 2011, 545).

²¹ Zie de Wet van 17 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de invoering van een rechterlijke vrijheidsbeperkende maatregel (*Stb.* 2011, 546).

²² Op grond van artikel 38v lid 4 Sr kan ook de zelfstandige vrijheidsbeperkende maatregel uitvoerbaar bij voorraad worden verklaard.

Volgens de pers zijn burgemeesters sterk voorstander van een extra bevoegdheid voor de situatie waarin het strafrecht is uitgewerkt bij pedoseksuelen.²³ Wij weten echter niet beter dan dat het merendeel van de burgemeesters een voorkeur heeft voor een grotere rol van de rechter bij het veilig wonen van een pedoseksueel in de samenleving.²⁴ Deze tweede optie verdient ook onze voorkeur. Artikel 3:305b BW zou hierbij de grondslag kunnen zijn.²⁵

Kort gezegd, gaat het om een bevoegdheid op grond waarvan de burgemeester namens de betrokken buurtbewoners aan de rechter kan verzoeken maatregelen op te leggen. In al zijn wijsheid kan die als onafhankelijke en onpartijdige instantie beslissen welke maatregelen noodzakelijk zijn om buurtbewoners het gevoel van veilig wonen te geven zonder de belangen van de pedoseksueel te veronachtzamen.²⁶

Inmiddels is een keer geprobeerd deze weg te bewandelen. De burgemeester als vertegenwoordiger van de rechtspersoon gemeente Veenendaal stelde echter een zodanige vordering in nog voordat de strafrechtelijke voorwaarden van de strafrechter ten einde waren gekomen. De burgerlijke rechter zag hierin aanleiding om de gemeente niet-ontvankelijk te verklaren. Dit zou voortvloeien uit de leer van de onaanvaardbare doorkruising.²⁷

Die leer is een verbijzondering van artikel 3:14 BW. Het bevat een verbod om gebruik te maken van een privaatrechtelijke bevoegdheid in strijd met geschreven of ongeschreven regels van publiekrecht. Indien een overheidsinstantie ter behartiging van het haar toevertrouwde belang zowel gebruik kan maken van een publiekrechtelijke als van een privaatrechtelijke bevoegdheid, dient zij de weg van het publiekrecht te kiezen, tenzij de wetgever anders bepaalt.²⁸

Is er echter geen publiekrechtelijke regeling voor de desbetreffende overheidsinstantie met behulp waarvan een vergelijkbaar resultaat kan worden bewerkstelligd,²⁹ dan vormt de afwezigheid ervan een belangrijke aanwijzing dat de privaatrechtelijke weg openstaat.³⁰ Dit is anders indien de wetgever er expliciet van heeft afgezien om een dergelijke publiekrechtelijke bevoegdheid toe te kennen. Bij de totstandkoming van de Gemeentewet is echter over de onaanvaardbaarheid van de weg van artikel 6:162 BW met geen woord gerept. De weg van de

---

²³ Zie bijv. www.bnr.nl/radio/bnr-juridische-zaken/997251-1312/bnr-juridische-zaken-meer-bevoegdheden-voor-burgemeester-bij-terugkerende-pedofielen.

²⁴ C.E. Huls & J.G. Brouwer, *De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk*, Apeldoorn: Politie & Wetenschap 2013, p. 21.

²⁵ Huls & Brouwer 2013, p. 25-42.

²⁶ Huls & Brouwer 2013, p. 61-63.

²⁷ Rb. Midden-Nederland (vzr.) 6 november 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:5494.

²⁸ A.P.W. Duijkersloot e.a., *De doorkruisingsleer in perspectief. Een onderzoek naar de mogelijke inzet van het privaatrecht ter behartiging van publieke belangen in de gemeente praktijk*, Den Haag: Excelsior 2010, p. 9-37. Zie ook H.Ph.J.A.M. Hennekens, 'Windmill, Tweewegenleer, Hoge Raad 26 januari 1990', in: P.J.J. van Buuren, J.E.M. Polak & R.J.G.M. Widdershoven (red.), *AB Klassiek*, Deventer: Kluwer 2009, p. 223; W.G. Huijgen, 'Artikel 6:162 BW en de doorkruising van het publiekrecht', *WPNR* 1992/6074, p. 966-969; G.T.J.M. Jurgens, 'Onaanvaardbare doorkruising of misbruik van bevoegdheid? Een systematische benadering van de verhouding tussen publiekrechtelijk en privaatrechtelijke overheidshandelen', *O&A* 2011/2, p. 84, 85, 90 en 91; HR 5 juni 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH7845, *AB* 2009/327 m.nt. G.A. van der Veen.

²⁹ De onmogelijkheid daarvan is o.m. aangetoond in de noten onder Rb. 's-Hertogenbosch 5 augustus 2010, *AB* 2010/304 en Rb. Almelo 19 december 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BY6950, *AB* 2013/42; zie ook Rb. Midden-Nederland (vzr.) 6 november 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:5494, r.o. 4.7.

³⁰ HR 11 december 1992, *AB* 1993/301 en *NJ* 1994/639. In dit Rize K.-arrest was bijvoorbeeld geen ruimte voor het benutten van de onrechtmatige daad; uit het ontbreken van een publiekrechtelijke regeling moest juist worden afgeleid dat de wetgever het in rekening brengen van bluskosten niet heeft gewild.

onrechtmatige daad is aan gemeenten ook een aantal keren toegestaan, als er sprake was van een leemte in de publiekrechtelijke bevoegdheden.³¹

In dit geval heeft de wetgever in artikel 3:305b BW aan rechtspersonen krachtens publiekrecht ingesteld zelfs expliciet de bevoegdheid toegekend om een rechtsvordering als bijvoorbeeld een onrechtmatige daad in te stellen ter bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover de rechtspersoon de behartiging van deze belangen is toevertrouwd.³² De gemeente is zo'n rechtspersoon en haar bestuur heeft de zorg voor de huishouding van de gemeente. Hieronder valt de bevordering van een veilig woon- en leefmilieu.³³ Een dergelijke beschermingsverplichting vloeit voort uit tal van bepalingen.³⁴ Van onaanvaardbare doorkruising van de publiekrechtelijke weg is daarom geenszins sprake. Een dergelijke interpretatie zou artikel 3:305b BW van elke zin en betekenis beroven.

Toepassing van de leer van de onaanvaardbare doorkruising leidt in de rechtspraak ook nooit tot het niet-ontvankelijk verklaren van eiser, maar altijd tot afwijzing van de vordering.³⁵ Aan de eis van voldoende belang in de zin van artikel 3:303 BW worden in de rechtspraak sinds de *Kabayel*-uitspraak ook in het geval van overheid-rechtspersonen nauwelijks eisen gesteld.³⁶ De rechter ontzegt hier de gemeente Veenendaal elk belang, omdat de pedoseksueel al onderworpen is aan strafrechtelijke voorwaarden.³⁷ Twee maanden eerder nam dezelfde rechtbank een ander standpunt in, toen (ouders van) slachtoffers een vordering uit onrechtmatige daad instelden. De vorderingen werden toen afgewezen.³⁸

Dat lijkt ons correcter. De strafrechter heeft vanzelfsprekend oog voor het gevaar van recidive als ook de bescherming van de samenleving en het bijzondere belang van het slachtoffer. Het valt echter niet volledig uit te sluiten dat hij op het niveau van de concrete feiten en omstandigheden in de woonomgeving een belang over het hoofd ziet.³⁹ In dat verband kan er een reden zijn bij de burgerlijke rechter een extra maatregel te vorderen.

Natuurlijk wil dit niet zeggen dat de burgerlijke rechter elke vordering van de burgemeester als vertegenwoordiger van de rechtspersoon gemeente moet toewijzen. Er komen per jaar vele gevaarlijke delinquenten vrij. Niet-zedendelinquenten leggen we in het algemeen, buiten het strafrechtelijke traject, geen strobreed in de weg. De bijzondere omstandigheid dat pedoseksuelen een bedreiging vormen voor de fysieke en geestelijke

---

³¹ HR 7 oktober 1994, *AB* 1995/47 en Hof Arnhem 8 juni 1993, *KG* 1993/375. Ook aan de Staat der Nederlanden is de weg van de onrechtmatige daad toegestaan, zie Hof Amsterdam 4 november 2004, *NJF* 2004/603.

³² *Kamerstukken II* 1991/92, 22486, 3, p. 33 en 34.

³³ J.G. Brouwer & A.E. Schilder, 'De rechten van anderen en de Grondwet', in: T. Barkhuysen, M.L. van Emmerik & J.P. Loof (red.), *Geschakeld recht. Verdere studies over Europese grondrechten ter gelegenheid van de 70^e verjaardag van prof. mr. E.A. Alkema*, Deventer: Kluwer 2009, p. 65.

³⁴ Artikel 172 jo. artikel 108 lid 1 Gemeentewet, artikel 21 Grondwet: 'De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.' Een recht op veiligheid vloeit ook voort uit artikel 5 EVRM en artikel 6 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: 'Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon.' Wat betreft de veiligheid van kinderen stelt het Verdrag van Lanzarote nog extra verplichtingen aan de overheid, zie artikelen 3, 19 en 34.

³⁵ Zie bijv. HR 26 januari 1990, *AB* 1990, 408 m.nt. G.P. Kleijn (Windmill) en HR 11 december 1992, *AB* 1993/301 en *NJ* 1994/639 (Rize K.).

³⁶ HR 18 februari 1994, *NJ* 1995/718, m.nt. Scheltema, *AB* 1994/415, m.nt. Van der Veen.

³⁷ Rb. Midden-Nederland (vzr.) 6 november 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:5494.

³⁸ Rb. Midden-Nederland (vzr.) 6 september 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:3682.

³⁹ Zie voor een aantal voorbeelden waarin een zedendelinquent na het uitzitten van zijn straf weer naast het slachtoffer wil/gaat wonen: Huls & Brouwer 2013, p. 14-19.

integriteit van betrekkelijk weerloze kinderen, maakt echter dat we in dit geval alerter moeten zijn.

Schuilt het onrechtmatige gedrag tegenover de overheid-rechtspersoon in een artikel 6:162 BW-procedure overigens in de niet-naleving van een publiekrechtelijk voorschrift door een burger met de handhaving waarvan het onderdeel uitmakende bestuursorgaan is belast, in het geval van artikel 3:305b BW hoeft er van een onrechtmatige daad tegenover de overheid-rechtspersoon geen sprake te zijn. Het gedrag dient onrechtmatig te zijn jegens de personen ter bescherming waarvan de overheid-rechtspersoon opkomt. Dat zou kunnen schuilen in een inbreuk op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, al dan niet in combinatie met een schending van een ongeschreven gedragsnorm door een verkeerde belangenafweging.⁴⁰

6 Conclusie

De huidige maatschappij gaat bepaald anders om met pedofielen en pedoseksuelen dan dertig jaar geleden. Een bewijs hiervan vormt het verzoek van het OM tot een verbod en ontbinding van de Vereniging Martijn.

Of de rechter dit verzoek honoreert, hangt af van de uitleg van de woorden ‘werkzaamheden in strijd met de openbare orde’ in artikel 2:20 BW. Volgens ons dwingt de grondwettelijke beperkingensystematiek ertoe die term invulling te geven door middel van het criterium ‘een structureel patroon van in de wet vastgelegde strafbare feiten’. Beslissend is dan of Martijn uitlokt tot of medeplichtig is aan het plegen van pedoseksuele handelingen of dat zij slechts lotgenoten bijeenbrengt zoals zoveel andere clubs doen. In dat laatste geval kan en mag de rechter haar niet verbieden. De Hoge Raad hanteerde echter in het Hells Angels-arrest een ruimer criterium. Tot een verbodenverklaring leidde dit overigens niet.

Een ander bewijs voor de veranderde houding ten opzichte van pedoseksuelen is dat hun terugkeer na detentie in de samenleving tegenwoordig grote onrust veroorzaakt. De samenleving oefent maximale druk uit op een burgemeester om hiertegen maatregelen te nemen. Die staat echter met lege handen. Wat hij wel kan doen, is de rechter vragen om maatregelen op te leggen in het kader van zijn collectieve vorderingsbevoegdheid in artikel 3:305b BW.

Zolang er echter strafrechtelijke voorwaarden gelden voor de pedoseksueel, zullen extra maatregelen slechts in uitzonderlijke gevallen aangewezen zijn. Dit heeft de burgemeester van Veenendaal inmiddels aan den lijve ondervonden. Zijn vordering werd niet-ontvankelijk verklaard. Hoewel procesrechtelijk volgens ons onjuist, kunnen wij materieel de rechter goed volgen. De ontstane heksenjacht dient plaats te maken voor een evenwichtige benadering.

---

⁴⁰ J. Spier e.a., *Verbindenissen uit de wet en Schadevergoeding*, Deventer: Kluwer 2006, p. 36 en 41; Huls & Brouwer 2013, p. 44-46.